

**รายงานคู่มือการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรม ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เสนอต่อคณะกรรมการประจำกติกาฯ**

1. ประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่ปี 2504 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่ใช้ในช่วงปี 2540-2544 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศเนื่องจากแผนฉบับดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้“คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ซึ่งยังคงเป็นแนวทางหลักที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ เรื่อยมาจนถึงแผนฉบับที่ 11 ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน (2555-2559)

2. นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังมีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาไว้ในมาตรา 66-67 ซึ่งระบุว่าบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งในด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ธรรมชาติและสุขภาพเพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยหรือคุณภาพชีวิตของตน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญยังได้รับรองสิทธิของประชาชนที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐหากไม่ดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ด้วย

3. อย่างไรก็ดี แม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะให้ความสำคัญกับคนในกระบวนการพัฒนาประเทศ และรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2550 จะได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชุมชน แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิทธิด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการรับรองในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights – ICESCR) ที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น ได้แก่ การพัฒนาที่ขาดความสมดุลและก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ โดยรัฐบาลให้ความสำคัญกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการลงทุนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติจนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นที่พึ่งพิงทรัพยากรในการเลี้ยงชีพ และการประกอบอุตสาหกรรมที่สร้างปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ทั้งสิทธิในการมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอและสิทธิด้านสุขภาพตามข้อ 11 และ 12 ของกติกา ICESCR ตลอดจนสิทธิในการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในกระบวนการพัฒนาของประเทศตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนาที่ได้รับการรับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติเมื่อปี 2529 เพื่อประกันว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากนโยบายการพัฒนาของรัฐ รวมทั้งสามารถเข้าถึงและได้ใช้สิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับการรับรองในกติกาฯ

4. โครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนที่สำคัญ โครงการหนึ่งที่ประชาชนได้มายื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้แก่ กรณีที่โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ปล่อยมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมในปริมาณมากจนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยประชาชนในพื้นที่เริ่มได้รับผลกระทบจากปัญหามลพิษดังกล่าวในราวปี 2537 และปัญหาได้ดำเนินเรื่อยมาแม้ภายหลังปี 2550 ที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีบทบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชุมชนแล้ว
5. นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี 2531 ตามนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) หลังจากการจัดตั้งได้ 3 ปี รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนผังเมืองในบริเวณดังกล่าวโดยขยายพื้นที่ที่จัดเป็นเขตอุตสาหกรรมและคลังสินค้าเพิ่มขึ้นให้ครอบคลุมพื้นที่ใกล้เคียงนิคมอุตสาหกรรมด้วย ในปี 2537 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมเริ่มมีปัญหามลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ และของเสียอันตราย กรณีที่เห็นเด่นชัดคือ กรณีครูและนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่งในมาบตาพุดมีอาการเจ็บป่วยด้วยอาการปวดศีรษะจากกลิ่นเหม็น รวมทั้งมีอาการเจ็บคอ แสบจมูก แน่นหน้าอก หายใจไม่ออก และมีผื่นคันตามผิวหนังเฉลี่ยวันละประมาณ 40 คนจนในที่สุดโรงเรียนต้องย้ายออกจากพื้นที่ดังกล่าวไปอยู่ในที่แห่งใหม่ นอกจากปัญหาด้านสุขภาพแล้ว ยังมีประชาชนในบางพื้นที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเนื่องจากการนำน้ำไปใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมด้วย
6. ในปี 2548 กรมควบคุมมลพิษได้ตรวจสอบสารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดพบว่ามีสารก่อมะเร็งที่มีค่าสูงกว่าระดับเพื่าระวังคุณภาพอากาศในบรรยากาศของ US-EPA (Environmental Protection Agency) ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของสหรัฐฯ มากถึง 19 ชนิด นอกจากนี้ ยังพบโลหะหนักซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งในน้ำและดินสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน และพบว่านิคมอุตสาหกรรมไม่มีป้อมขยะกำจัดสารพิษในพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของโรงงานที่เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน มีผลการศึกษาของนักวิชาการอิสระที่ประชาชนในพื้นที่ขอให้ช่วยทำการศึกษาวินิจฉัยเพราะเชื่อว่าการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการสะสมของสารพิษในร่างกาย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจมีความถี่ของเซลล์ที่มีสารพันธุกรรมผิดปกติที่มีค่าสูงมาก แม้ว่าจะงานสำรวจนี้จะไม่สามารถระบุได้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับสารชนิดใด แต่บ่งชี้ได้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับสิ่งมีพิษที่มีผลไปทำลายสารพันธุกรรมในเซลล์ จากผลการศึกษาดังกล่าว เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ จึงได้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลปกครองจังหวัดระยอง ขอให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติการประกาศให้พื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียงเป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2552 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกาศเขตควบคุมมลพิษตามคำฟ้องของผู้ได้รับผลกระทบภายใน 60 วัน
7. หลังจากที่ประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในเดือนสิงหาคม 2550 การอนุมัติโครงการพัฒนาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงยังมีได้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยในวันที่

25 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ออกใบอนุญาตให้แก่โรงงานที่จะก่อสร้างในเขตมาบตาพุดรวม 76 โครงการโดยไม่ได้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและไม่ได้จัดการรับฟังความเห็นจากประชาชนตามที่กำหนดในมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ก่อน และการอนุญาตดังกล่าวเกิดขึ้นในขณะที่ปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาบตาพุดยังไม่ได้รับการแก้ไขให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและชาวบ้านมาบตาพุดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจึงได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางเพื่อให้ระงับการออกใบอนุญาตให้แก่โรงงาน โดยไม่มีการดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งศาลได้มีคำสั่งบรรเทาทุกข์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระงับการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวไว้ก่อน เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2552

8. เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการสี่ฝ่ายประกอบด้วยผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการในเดือนพฤศจิกายน 2552 คณะกรรมการสี่ฝ่ายได้ศึกษาแนวทางการปฏิบัติตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และได้มีข้อเสนอไปยังรัฐบาลในเดือนมิถุนายน 2553 ให้มีการกำหนดประเภทและขนาดโครงการหรือกิจการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสองรวม 18 โครงการ รวมทั้งได้เสนอหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง แนวทางในการจัดการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย และการจัดตั้งองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเพื่อให้ความเห็นประกอบก่อนการดำเนินโครงการ ซึ่งรัฐบาลได้รับข้อเสนอดังกล่าวไปดำเนินการต่อยกเว้นในเรื่องของประเภทของโครงการหรือกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง และต้องดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสองที่รัฐบาลโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ออกประกาศกำหนดให้มีโครงการในลักษณะดังกล่าวเพียง 11 โครงการ เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกจึงได้มีหนังสือร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่างๆ รวมถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อขอให้รัฐบาลทบทวนการกำหนดประเภทโครงการที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสองให้เป็นไปตามข้อเสนอของคณะกรรมการสี่ฝ่ายเนื่องจากเป็นข้อเสนอมที่ได้มีการดำเนินการตามหลักวิชาการและได้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนด้วย

9. หลังจากที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ออกประกาศกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสองเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2553 ศาลปกครองกลางได้พิจารณาคดีที่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบขอให้มีการระงับการดำเนินโครงการในพื้นที่มาบตาพุดจำนวน 76 โครงการที่ศาลได้มีคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราวไปก่อนหน้านี้ต่อเนื่องโดยอ้างอิงประกาศของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และในวันที่ 2 กันยายน 2553 ศาลได้พิพากษาให้ยกเลิกการระงับดำเนินโครงการ 74 โครงการ คงเหลือโครงการที่ศาลให้ยกเลิกการดำเนินการเพียง 2 โครงการเท่านั้น

10. จากกรณีที่เกิดขึ้น กสม. มีความเห็นว่า รัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามพันธกรณีในการเคารพและคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการที่จะดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ดีและมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งสิทธิของประชาชนในการที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และไม่ได้ปฏิบัติตามพันธกรณีในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้ใช้สิทธิต่างๆ ดังกล่าวซึ่งเป็นสิทธิที่

ได้รับการรับรองทั้งตามกติกา ICESCR และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้อย่างแท้จริง และสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางในปฏิญญาว่าด้วยการพัฒนา การที่รัฐบาลอนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินโครงการ 76 โครงการในพื้นที่ที่มามากตาพุดซึ่งอาจมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โดยไม่มี การทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ถือว่าเป็นการกระทำที่มีผลเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน นอกจากนี้ หลังจากที่ศาลปกครองมีคำสั่งบรรเทาทุกข์ให้ระงับการดำเนินโครงการ 76 โครงการเมื่อเดือนกันยายน 2552 รัฐบาลได้มีความพยายามอย่างขะจัดจ้านที่จะผลักดันให้โครงการที่ถูกระงับดังกล่าวสามารถดำเนินการต่อไปได้โดยการมอบให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและพิชารณาประเภทโครงการที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสองที่คณะกรรมการสี่ฝ่ายเสนออีกครั้ง ซึ่งผลปรากฏว่ากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและพิชารณาเมื่อวันที 31 สิงหาคม 2553 กำหนดประเภทโครงการน้อยกว่าที่คณะกรรมการสี่ฝ่ายเสนอถึง 7 ประเภทและส่งผลให้โครงการเกือบทั้งหมดที่ศาลได้มีคำสั่งให้ระงับการดำเนินโครงการก่อนหน้าสามารถดำเนินการต่อไปได้เนื่องจากศาลได้ใช้ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและพิชารณาฉบับดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการพิจารณาคัดเลือกเหลือโครงการที่ศาลให้เพิกถอนใบอนุญาตเพียง 2 โครงการเท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่าประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและพิชารณาเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2553 อาจไม่ครอบคลุมโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ธรรมชาติและสุขภาพ ทำให้ประชาชนมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการดังกล่าวมากขึ้น การกระทำดังกล่าวของรัฐอาจส่งผลให้เกิดการลดทอนสิทธิของประชาชนที่จะดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ดีและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

11. เมื่อประชาชนในพื้นที่มามากตาพุดและบริเวณใกล้เคียงได้รับผลกระทบจากปัญหามลพิษตั้งแต่ประมาณปี 2537 เป็นต้นมา รัฐบาลไม่ได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ดีและไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนอย่างจริงจัง ปัญหาดังกล่าวยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเห็นได้จากผลการตรวจสอบคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษในปี 2548 และการพบความผิดปกติในเซลล์ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ในปี 2549 จนกระทั่งประชาชนต้องพึ่งอำนาจศาลและศาลได้มีคำสั่งให้ประกาศให้พื้นที่มามากตาพุดและบริเวณใกล้เคียงเป็นเขตควบคุมมลพิษในปี 2552 ในส่วนของพันธกรณีในการทำให้ประชาชนได้เข้าถึงและใช้สิทธิในทางปฏิบัตินั้น การที่รัฐบาลไม่ได้กำหนดวิธีการรับฟังความเห็นที่ประกันว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ถือได้ว่าเป็นการละเลยการกระทำของรัฐที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจการที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของตนได้ นอกจากนี้ รัฐยังไม่ได้ให้ความรู้แก่ประชาชนในประเด็นทางเทคนิคเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตและของเสียที่อาจปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมและประเด็นด้านกฎหมายเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะมีส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนได้อย่างแท้จริงด้วย

12. กสม. ได้มีข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาลให้มีการทบทวนประเภทโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงให้ครอบคลุมโครงการบางประเภทเพิ่มเติมตามข้อเสนอของคณะกรรมการสี่ฝ่าย และให้มี

การทบทวนประเภทโครงการทุก 2 ปี รวมทั้งให้มีการศึกษาศักยภาพรองรับ (carrying capacity) ของพื้นที่มาบตาพุดในทุกมิติโดยในระหว่างนั้นให้ยุติการขยายอุตสาหกรรมที่สร้างมลพิษไว้ก่อน ในส่วนของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนนั้น รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบที่ต้องคำนึงถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนในการประกอบการ (due diligence) กำกับดูแลกระบวนการจัดทำการศึกษาและประเมินผลกระทบของโครงการต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน (Environmental Impact Assessment / Health Impact Assessment – EIA/HIA) ตามหลักธรรมาภิบาล การกำหนดมาตรการลงโทษอุตสาหกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดใน EIA/HIA และกำหนดมาตรการชดเชยและเยียวยาที่ชัดเจนในกรณีที่มีการประกอบอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยหรือคุณภาพชีวิตของประชาชน

13. กสม. ยังได้เสนอแนะให้รัฐบาลดำเนินการในเรื่องอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายอย่างแท้จริง เช่น การออกกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ การออกกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเพื่อให้ความเห็นต่อโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญฯ และการดำเนินนโยบายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงกำหนดการใช้พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมที่มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้เครื่องมือตัดสินในระดับภาพรวมเช่น การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment) และให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามปฏิญญาว่าด้วยการพัฒนาของสหประชาชาติและตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างจริงจัง

14. หลังจากได้รับข้อเสนอแนะจาก กสม. รัฐบาลชี้แจงว่าได้มีการดำเนินการในบางประเด็น เช่น การทำการศึกษาศักยภาพรองรับของพื้นที่มาบตาพุดในเบื้องต้น การพิจารณาปรับปรุงแผนการแก้ไขปัญหา มาบตาพุดอย่างครบวงจรโดยมีเจตนารมณ์ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิบุคคลและสิทธิชุมชนตามมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 การจัดตั้งกลไกในระดับจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนและติดตามการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างทันการณ และ การพิจารณานำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนโครงการของหน่วยงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ กสม. มีข้อเสนอแนะ แต่จะต้องมีการติดตามผลในทางปฏิบัติต่อไป

15. ส่วนการออกกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการร่างกฎหมายในเรื่องดังกล่าวแล้ว แต่มีการยุบสภาในเดือนธันวาคม 2556 และมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 จึงได้ชะลอการดำเนินการที่เกี่ยวข้องและรอความชัดเจนของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะของ กสม. ที่เห็นควรมีการทบทวนประกาศกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนตามข้อเสนอของคณะกรรมการสี่ฝ่ายนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่ได้รวมประเภทโครงการตามข้อเสนอของคณะกรรมการสี่ฝ่ายไว้ในประกาศดังกล่าวเพียงประเภทเดียว คือโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่สำคัญ ได้แก่ แหล่ง

มรดกโลกที่ขึ้นบัญชีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ แหล่งประวัติศาสตร์ตามกฎหมาย พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ และพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และไม่ได้แสดงเจตนาว่าจะมีการ ทบทวนโครงการประเภทอื่นๆ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการสี่ฝ่ายที่เหลืออีก 6 โครงการที่ไม่ได้รวมอยู่ในประกาศที่กล่าวถึงข้างต้นหรือไม่อย่างไร หากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเห็นว่าไม่จำเป็นต้อง กำหนดให้โครงการ 6 ประเภทไว้ในประกาศฯ ก็ควรมีเหตุผลชี้แจงต่อสังคมให้ชัดเจนเพื่อให้ประชาชน มั่นใจว่าการดำเนินโครงการ 6 ประเภทดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ ประชาชน

16. ปัญหาการประกอบอุตสาหกรรมที่ปล่อยมลพิษและสารอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตและสุขภาพของประชาชนไม่ได้เกิดกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเพียงกรณีเดียว ยังมีอีก หลายกรณีที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการประกอบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้รับผลกระทบในการ ดำรงชีวิตและสุขภาพในทำนองเดียวกันกับกรณีมาบตาพุดที่ นับตั้งแต่ที่ กสม. ชุดปัจจุบันเข้ารับหน้าที่ เมื่อเดือนมิถุนายน 2552 จนถึงขณะนี้ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิชุมชนรวม 373 เรื่อง เฉลี่ยปีละ ประมาณ 60 เรื่องจากเรื่องร้องเรียนที่ได้รับกว่า 600 เรื่องในแต่ละปี หรือคิดเห็นร้อยละ 10 ของเรื่อง ร้องเรียนทั้งหมดที่ กสม. ได้รับ กรณีร้องเรียนที่สำคัญ ได้แก่ กรณีการขุดเจาะปิโตรเลียมที่จังหวัด ขอนแก่น กาฬสินธุ์ และอุดรธานี กรณีการสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราที่จังหวัดสตูล กรณีการทำเหมือง ไปแทชที่จังหวัดชัยภูมิและอุดรธานี รวมถึงกรณีการทำเหมืองทองในจังหวัดเลยและจังหวัดพิจิตรที่ ปรากฏในรายงานข่าวเมื่อเร็วๆ นี้ที่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณเหมืองได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจาก โลหะหนักที่ปนเปื้อนในดินและน้ำในพื้นที่รอบเหมืองจนต้องฟ้องร้องต่อศาลปกครองเมื่อปลายปี 2553 เพื่อขอให้มีการเพิกถอนประทานบัตรของผู้ประกอบการ ซึ่งจนถึงขณะนี้ปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการ แก้ไขให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการ พัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมากกว่าการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน

17. กสม. เห็นว่ารัฐบาลควรปรับทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักการในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิใน การพัฒนาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างจริงจัง โดยดำเนินนโยบายการพัฒนาที่ เคารพสิทธิของประชาชนและส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริงเพื่อให้ ประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนา ในขณะเดียวกัน รัฐควรเร่งแก้ไขปัญหาผลกระทบของการ ประกอบอุตสาหกรรมต่อสิทธิในการดำเนินชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน อย่างจริงจังและให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว รวมทั้งมีมาตรการกำกับกับการประกอบอุตสาหกรรมของ ภาคเอกชนให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยนำหลักการว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในการ ดำเนินการตามกรอบการเคารพ คู่ครอง และเยียวยามาใช้เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนที่ได้รับรองทั้ง ตามกฎหมายภายในและตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้กติกา ICESCR